

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Георги Бърдаров,
зам.декан на Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент
Охридски“
ръководител на катедра „Социално-икономическа география“ при ГГФ
на СУ „Св. Климент Охридски“**

за дисертационен труд на Теодора Любомирова Димитрова на тема
**„Етнокултурна идентичност на албанския етнос в границите на историческите
албански земи. Формиране, развитие и съвременно състояние на българското
малцинство в Албания.“**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление: 4.4. Науки за Земята,
научна специалност: География на населението и селищата

Основание за становището: Становището е изготвено въз основа на заповед № РД 38167/21.03.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за участие в състава на научно жури за защита на дисертационен труд с тема „Етнокултурна идентичност на албанския етнос в границите на историческите албански земи. Формиране, развитие и съвременно състояние на българското малцинство в Албания“. Становището за дисертацията е съобразено с изискванията на ЗРАСРБ (Закона за развитие на академичния състав в Република България), на Правилника за неговото приложение и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

I. Кратки биографични данни

Теодора Димитрова е родена на 09 февруари 1990 г. в гр. София. През 2013 г. е завършва бакалавърска степен по „География и биология“ в СУ „Св. Климент Охридски“, а през 2015 г. и магистърска степен по „Културна и политическа география“ в СУ „Св. Климент Охридски“. В момента се обучава по втората си магистратура „Образователен мениджмънт“ и същевременно работи като учител по география и биология. Участва в множество образователни проекти, а през 2014 г. е отличена с приза „Учител будител“. През 2016г. получава награда за принос към образованието по случай 24-ти май. Автор е на образователни пособия по география и по биология.

II. Данни за процедурата:

По настоящата процедура са приложени всички необходими документи. Те отговарят на всички изисквания в структурен и съдържателен план на законодателството. Плагиатство не е установено.

III. Обща характеристика, структура, съдържание и актуалност на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от 181 стандартни страници - увод, четири глави, заключение, използвани източници, приложения, резюме на научните приноси и списък на публикациите на докторантката. Всяка една от главите съдържа различен брой подглави в зависимост от своето съдържание и цел. Дисертацията съдържа 4 таблици, 54 фигури, приложения (анкети и снимков материал), резюме на научните приноси. Използвани са 115 източника на информация, от които на кирилица 79, на латиница 36, а отделно са описани 14 интернет източници и нормативни документа. В началото на дисертацията е приложен списък на фигурите, таблиците и съкращенията използвани в текста.

Дисертационният труд е добре структуриран и балансиран. В увода в стегнат и съдържателен план са представени актуалността на темата, обекта, целта, предмета, набора от задачи и методологията на изследването. Направен е и критичен литературен обзор на публикациите, свързани с тематика на дисертационния труд.

В Първа глава - Формиране на етнокултурната идентичност на албанския етнос, представя в исторически план се разглежда формирането на културната идентичност на територията на днешна Албания. От гледна точка на съвременната етногенеза е направен адекватен исторически преглед на формирането, развитието и функционирането на етническите групи и албанската нация. Научно обосновани са основните концепции и терминологичен апарат в този аспект. В първа глава авторката залага и основните постановки за формирането и развитието на албанския етнос, които в последствие в следващите глави доразвива, като дава своето авторско виждане по въпроса, което е и един от съществените приноси на дисертационния труд.

Във Втора глава обект на изследване е идентичността на албанците и тяхната съпротива срещу Османската империя. Проследява се ролята на Георг Кастриоти – Скендербег като обединител и водач на борбата срещу османците. Изяснени са причините и факторите за ускорената и трайна ислямизация на албанците. Подробно са описани

историческите събития, които превръщат Албания в религиозен микс от мюсюлмани, католици, източноправославни, евреи. Двете най-ценни неща в тази глава са открояване ролята и значението на **Призренската лига** за формирането на ясно албанско национално самосъзнание и етапите, през които реално минава неговото формиране, които са много различни, както от тези на останалите нации в Европа, така и от тези на съседните балкански държави.

В Трета глава се разглеждат съвременните етнополитически процеси, които водят до формирането на албанската нация след късното освобождаване от османска власт, едва през 1912г. Задълбочено са анализирани превратностите, през които минава албанския народ от началото на ХХв. до днес, всичките сложни геополитически и исторически обрати, които затрудняват естествения ход на неговото развитие и етапите на съзряване на етническата му идентичност. Специален акцент е поставен върху периода на социализма и управлението на Енвер Хожда, когато албанците насила са изолирани от целия свят и това неминуемо се отразява в тяхната етнопсихология. Особено важна е политическата призма, през която са анализирани отношенията на албанците със съседните балкански народи и най-вече сърбите, тъй като те са изцяло повлияни от конюнктурата в целия социалистически лагер и влиянието на Съветския съюз в региона.

В Четвърта глава е направен много важен и обстоен анализ на взаимоотношенията на албания със съседните държави в постсоциалистическия период. Пътят на развитие на съвременна Албания е проследен в конеткста на сериозните икономически затруднения и политически борби в Албания след 1989 г. както и състоянието на българското малцинство в страната в този период. Публикувани и анализирани са резултатите от направено от докторантката проучване сред българската общност в района на Мала Преспа, Голо Бърдо и Гора, където е концентрирано българското малцинство, което е сред най-съществените приноси на авторката. На база на анкетата са определени трудностите, пред които е изправено българското население в Албания за съхраняване на своята идентичност, както и мерките, които според авторката трябва България да предприеме за преодоляването им. В резултат на анализа на отговорите е изготвен план за разработка на онлайн платформа, ориентирана към българското малцинство в Албания, чието съдържание ще е с полезни ресурси от и за България. В тази глава се прави анализ и на още един „феномен“, който е изключително важен от геополитическа гледна точка и това е идеята за „Велика Албания“,

която ще постави под съмнение цялостната стабилност и мир в размирния регион на Западните Балкани и при всички положения ще породи много притеснения и конфликти със съседните държави, в които живее компактно албанско население.

Заключението е ясно, стегнато и напълно адекватно на целта, задачите и цялостния анализ. В него са открити най-важните изводи, до които достига докторантката при разработването на своя дисертационен труд. Много добре са подредени по важност акцентите, които бележат дисертационността на анализа, както и неговото значение за поддържане на българското самосъзнание в българските малцинства в други държави.

Представеният от кандидата дисертационен труд показва задълбочените теоретични знания в областта на етногеографията и способността на докторантката да прави самостоятелни научни изследвания.

Авторефератът коректно отразява същността на дисертационния труд.

IV. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси моменти.

Актуалността на темата и произтичащата от нея проблематика се доказват в дисертационния труд.

Приносите ясно открояват стойността на дисертационния труд, формулирани са много ясно и точно. Специално внимание обръщам на четвъртия принос, който определя изследователския елемент и практичната насоченост на дисертацията, създаването и пускането в експлоатация на една такава онлайн платформа ще има огромно значение за задълбочаване на сътрудничеството между България и българското малцинство в Албания и ще допринесе съществено за събуждане и съхраняване на българското самосъзнание сред нашите сънародници там, особено сред по-младите поколения, което си е инвестиция в бъдещето!

Също така можем да посочим, че извършен е адекватен историко-времеви анализ на формирането на албанската нация. Анализирани са основните теоретични въпроси пред етногенезата като процес и в частност на албанската нация. Анализирано е българското малцинство в контекста на неговото формиране, съвременно състояние и трудности при съхраняване на българското самосъзнание.

Предложените приноси са добре формулирани и съотнесими към темата и

изложението на дисертационния труд. Те разкриват огромният по обем труд положен от докторантката. Смятаме, че приносите определено отговарят на поставените в началото на дисертационния труд задачи и доказват безспорните качества и дисертабилност на дисертацията.

V. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът представя четири, от които три самостоятелни публикации по темата на дисертационното изследване. Всички публикации са в проблематиката на дисертационния труд, отразяват основните резултати и специфика на труда и осигуряват нужната изява на изследването в научния свят.

VI. Критични бележки и препоръки

Нямаме сериозни критични бележки към съдържанието и същността на дисертационния труд. Единствено като препоръка бихме предложили в бъдещите трудове и разработки на авторката да се засили картния и графичен материал, които още по-ясно биха открили постижената на нейните разработки.

VII. Заключение

Актуалността на темата и научната издържаност, с която тя е разработена подчреват качествата на докторантката и достойнствата на нейния дисертационен труд. Стилът е научен, изчистен и в него ясно се откроява авторския подход при разглеждане на проблемите и въпросите. Приносите имат ясно изразен практико-приложен характер и са добра основа за бъдещи разработки по тази толкова важна тема.

Посоченото по-горе ми дава основание да изразя своята положителна оценка за представената докторска дисертация и да предлага на научното жури да присъди на Теодора Любомирова Димитрова образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „География на населението и селищата“ от професионално направление 4.4 Науки за Земята.

28.04.2021 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Георги Бърдаров/

